

Information om dricksvattenanläggningar 2024

Här ger Livsmedelsverket en instruktion för hur kontrollen ska rapporteras.

Alla kontrollmyndigheter ska årligen rapportera information om sin kontrollverksamhet. Den här anvisningen gäller den kontroll som utförts under 2024 och ska rapporteras till Livsmedelsverket senast den 31 januari 2025.

Detta avsnitt gäller enbart dricksvattenanläggningar.

Parametrar utgående dricksvatten

Här rapporteras de parametrar för vilka som myndigheten har fattat beslut om minskad provtagnings och analysfrekvens gällande utgående dricksvatten enligt dricksvattenföreskrifterna.

Svarsalternativen framgår av bilaga 3, tabell 1, till denna anvisning.

Bilaga 3 Valbara parametrar 2024 - Kontrollwiki (livsmedelsverket.se)

Observera att om minskning gjorts både för utgående dricksvatten och dricksvatten hos användare ska parametern rapporteras på båda posterna och med sina procentsatser för båda poster.

Minskning (%) för parameter på utgående dricksvatten

Här rapporteras hur stor minskning för respektive parameter, som myndigheten har fattat beslut om. Om en parameter undantas helt blir minskningen 100. Om inget beslut om minskning har fattats ska parametern inte rapporteras, dvs 0 (noll) kan inte rapporteras.

Minskningen beräknas utifrån antalet prov i föreskrifterna.

Exempel

Alla dricksvattenundersökningar för utgående dricksvatten har under tre år haft halter som är lägre än 60 procent av gränsvärdet för parametern järn. Kontrollmyndigheten beslutar att minska undersökningsfrekvensen för parametern järn för utgående dricksvatten med 50 procent. Uppgiften som rapporteras är Järn på post Parametrar utgående dricksvatten och 50 på post Minskning (%) för parameter på utgående dricksvatten.

Parametrar dricksvatten hos användaren

Här rapporteras de parametrar för vilka som myndigheten har fattat beslut om minskad provtagnings och analysfrekvens gällande dricksvatten hos användaren enligt dricksvattenföreskrifterna.

Svarsalternativen framgår av bilaga 3, tabell 2, till denna anvisning.

Bilaga 3 Valbara parametrar 2024 - Kontrollwiki (livsmedelsverket.se)

Observera att om minskning gjorts både för utgående dricksvatten och dricksvatten hos användare ska parametern rapporteras på båda posterna och med sina procentsatser.

Minskning (%) för parameter på dricksvatten hos användaren

Här rapporteras hur stor minskning för respektive parameter, som myndigheten har fattat beslut om. Om en parameter undantas helt blir minskningen 100. Om inget beslut om minskning har fattats ska parametern inte rapporteras, dvs 0 (noll) kan inte rapporteras.

Minskningen beräknas utifrån antalet prov i föreskrifterna.

Exempel 1

Alla dricksvattenundersökningar hos användare har under tre år haft halter som är lägre än 60 procent av gränsvärdet för parametrarna järn och mangan. Kontrollmyndigheten beslutar att minska undersökningsfrekvensen för parametrarna järn och mangan hos användare med 25 procent jämfört med dricksvattenföreskrifterna. Uppgifterna som rapporteras är Järn på post Parametrar dricksvatten hos användaren och 25 på post Minskning (%) för parameter på dricksvatten hos användaren och Mangan på post Parametrar dricksvatten hos användaren och 25 på post Minskning (%) för parameter på dricksvatten hos användaren.

Exempel 2

En dricksvattentäkt ligger i ett område där verksamhetsutövaren i faroanalysen har konstaterat att inga bekämpningsmedel har använts eller påvisats under fyra år, och uppfyller därmed kravet om att samtliga resultat är lägre än 30 procent av gränsvärdet. Kontrollmyndigheten beslutar att bekämpningsmedel inte behöver analyseras hos användare. Uppgifterna som rapporteras är bekämpningsmedel – alla undantagna på post Parametrar dricksvatten hos användaren och 100 på post Minskning (%) för parameter på dricksvatten hos användaren.

Exempel 3

Alla dricksvattenundersökningar för utgående dricksvatten och dricksvatten hos användare har under tre år halter som är lägre än 30 procent av gränsvärdet för parametern järn. Kontrollmyndigheten beslutar att järn inte behöver analyseras varken för utgående dricksvatten eller för dricksvatten hos användare. Uppgifterna som rapporteras är Järn på post Parametrar utgående dricksvatten och på post Parametrar dricksvatten hos användaren och 100 på post Minskning (%) för parameter på utgående dricksvatten och på post Minskning (%) för parameter på dricksvatten hos användaren.

Nödåtgärder dricksvatten

Med nödåtgärder menas både kokningsrekommendationer och de tillfällen då konsumenter blir hänvisade av tillhandahållaren av dricksvatten att hämta sitt dricksvatten från tankar, dunkar eller brandposter på utpekade uppställningsplatser, i avvaktan på att dricksvattnet i kranen är användbart igen. Tillhandahållande av dricksvatten via tankar eller dunkar vid vattenbrist räknas också som nödåtgärd. Planerade åtgärder, exempelvis planerade arbeten på distributionsanläggningen, där konsumenterna, i servicesyfte, kan hämta dricksvatten via tankar eller andra behållare ska inte rapporteras.

Tillhandahållande av nödvatten via tank kan vara en åtgärd när föroreningen är av sådan art att den inte går att koka bort t.ex. kemisk förorening, cyanotoxiner etc. Tillhandahållande av vatten via tank etc. som en ren serviceåtgärd i samband med driftstörning är dock inte en nödåtgärd som ska rapporteras.

Observera att nödåtgärder som varar kortare tid 24h ska rapporteras som 1 dygn.

Nödåtgärder dricksvatten – datum

Här anges det datumet då en nödvattenåtgärd påbörjas. Det är bara nödåtgärder under det aktuella året, dvs. med datum 2024-01-01 – 2024-12-31, som ska rapporteras. Om åtgärderna sträcker sig över ett årsskifte rapporteras detta som en nödåtgärd det första året (avslutad 2024-12-31) och en nödåtgärd det andra året (påbörjad 2025-01-01).

Exempel 1

Ett vårdhem är beläget på landsbygden och har egen dricksvattentäkt. Vid offentlig undersökning upptäcks E. coli i dricksvattnet och det bedöms som ojämnt den 1 juni. Ägaren till vårdhemmet uppmanar redan samma dag samtliga användare av dricksvattnet att koka det innan det används för matlagning och för dryck. Datum som rapporteras är 2024-06-01.

Exempel 2

Ett vårdhem är beläget på landsbygden och har egen dricksvattentäkt. Vid offentlig undersökning

upptäcks E. coli i dricksvattnet och det bedöms som otjänligt den 1 juni. Ägaren till vårdhemmet uppmanar redan samma dag samtliga användare att hämta dricksvatten från tankar som ställts upp utanför vårdhemmet. Det datum som rapporteras är 2024-06-01.

Exempel 3

Vid lagning av en vattenläcka i en distributionsanläggning den 4 september råder osäkerhet om lagningen har kunnat utföras på ett hygieniskt betryggande sätt. Tillhandahållaren av dricksvatten väljer att gå ut med en kokningsrekommendation "för säkerhets skull" samma dag. Ett antal mikrobiologiska prov tas och kokningen hävs när analysresultaten visat att dricksvattnet är utan anmärkning den 11 september. Det datum som rapporteras är 2024-09-04

Exempel 4

En skola är belägen på landsbygden och har en egen dricksvattentäkt. Under en torr sommar sinar den borrhade brunnen. Skolförvaltningen ser till att dricksvatten levereras i tankar till skolan. Tankvattenförsörjningen påbörjas vid skolstarten den 15 augusti. Det datum som rapporteras är 2024-08-15.

Nödåtgärder orsak

Här anges vad som orsakat nödåtgärden.

Svarsalternativ:

- Konstaterade kvalitetsproblem
- Förebyggande åtgärd
- Vattenbrist

I exempel 1 och 2 ovan anges svarsalternativ "Konstaterade kvalitetsproblem". I exempel 3 ovan anges "Förebyggande åtgärd". I exempel 4 ovan anges "Vattenbrist".

Nödåtgärder dricksvatten

Här anges vilken typ av nödåtgärd som vidtagits.

Svarsalternativ:

- Kokningsrekommendationer
- Tillhandahållande av nödvatten via tank

Observera att när samma händelse ger upphov till både kokning och nödvatten via tank ska bara kokningen rapporteras. Samma händelse ska alltså inte rapporteras både som kokningsrekommendation och tillhandahållande av nödvatten via tank. Detta för att undvika dubbel rapportering av nödåtgärder.

Exempel 1

Ett vårdhem är beläget på landsbygden och har egen vattentäkt. Vid offentlig undersökning upptäcks E. coli i dricksvattnet och det bedöms som otjänligt. Ägaren till vårdhemmet uppmanar samtliga användare av dricksvattnet att koka det innan det används för matlagning och för dryck. Problemet åtgärdas men efter fyra månader upptäcks samma fel, denna gång i egenkontrollen. Återigen uppmanas användarna att koka dricksvattnet. För anläggningen rapporteras två nödåtgärder. För båda fallen anges "Kokningsrekommendation" som åtgärd.

Exempel 2

Ett vårdhem är beläget på landsbygden och har egen dricksvattentäkt. Vid offentlig undersökning upptäcks E. coli i dricksvattnet och det bedöms som otjänligt. Ägaren till vårdhemmet uppmanar samtliga användare att hämta dricksvatten från tankar som ställts upp utanför vårdhemmet. För anläggningen rapporteras en nödåtgärd. "Tillhandahållande av nödvatten via tank" anges som åtgärd.

Exempel 3

Ett vårdhem är beläget på landsbygden och har egen dricksvattentäkt med råvatten från en ytvattentäkt. Vid offentlig undersökning upptäcks cyanotoxiner över riktvärdet i dricksvattnet och det bedöms som osäkert att använda. Ägaren till vårdhemmet uppmanar samtliga användare att hämta dricksvatten från tankar som ställts upp utanför vårdhemmet. För anläggningen rapporteras en nödgård. "Tillhandahållande av nödvatten via tank" anges som åtgärd.

Exempel 4

Vid en läckklagning kan man inte garantera att arbetet görs under hygieniska förhållanden så man väljer att omedelbart gå ut med kokningsrekommendation i förebyggande syfte. Provtas för mikrobiologisk undersökning. Två dagar senare kommer resultatet från undersökningarna som bekräftar att det finns förhöjda halter mikroorganismer i proven. Det finns alltså konstaterade kvalitetsproblem. Kokningsrekommendationerna kvarstår och man väljer också att sätta ut nödvattentankar i vissa områden. Kokningsrekommendationen gäller alla som tillhandahålls dricksvattnet. Nödvattentankarna gäller områden som motsvarar ungefär en tredjedel av alla som tillhandahålls dricksvattnet.

Samma händelse ger alltså upphov till flera åtgärder (kokningsrekommendation och nödvattentankar) och åtgärderna har flera orsaker (förebyggande och konstaterade kvalitetsproblem). Vid rapportering ska "worst case" anges dvs. orsak till nödgärder är konstaterade kvalitetsproblem, åtgärd är kokningsrekommendation och det startdatum som ska anges är det datum när man gick ut med kokningsrekommendation i förebyggande syfte. Antal berörda konsumenter är alla som omfattas av kokningsrekommendationen.

Nödgärder dricksvatten – antal dygn

Antalet dygn som nödgärden varade.

Exempel 1

Ett vårdhem är beläget på landsbygden och har egen dricksvattentäkt. Vid offentlig undersökning upptäcks E. coli i vattnet och det bedöms som otjänligt den 1 juli. Ägaren till vårdhemmet uppmanar redan samma dag samtliga användare av dricksvattnet att koka det innan det används för matlagning och för dryck. Rekommendationen varar till och med den 4 juli, dvs. fyra dygn. I rapporteringen anges 4.

Exempel 2

Ett vårdhem är beläget på landsbygden och har egen dricksvattentäkt. Vid offentlig undersökning upptäcks E. coli i vattnet och det bedöms som otjänligt den 1 juli. Ägaren till vårdhemmet uppmanar redan samma dag samtliga användare att hämta dricksvatten från tankar som ställts upp utanför vårdhemmet. Rekommendationen varar till och med den 4 juli, dvs. fyra dygn. I rapporteringen anges 4.

Exempel 3

En stad med 25 000 invånare försörjs med dricksvatten från ett ytvattenverk. Vid offentlig undersökning upptäcks E. coli i vattnet och det bedöms som otjänligt den 1 december 2024. Dricksvattenproducenten uppmanar redan samma dag samtliga användare av dricksvattnet att koka det innan det används för matlagning och för dryck. Rekommendationen varar till och med den 15 januari 2025. Under 2024 varar kokningsrekommendationen i 31 dygn. I rapporteringen anges 31.

Nödgärder dricksvatten – berörda konsumenter

Om en nödgärd vidtagits ska antalet berörda konsumenter anges. Ibland omfattas hela dricksvattenanläggningen av åtgärden och i andra fall bara delar av den.

Exempel 1

En stad med 25 000 invånare försörjs med dricksvatten från ett ytvattenverk. Vid en dricksvattenläcka kommer avloppsvatten in i delar av distributionsanläggningen. Dricksvattenläckan uppstod i ett mindre bostadsområde i vilket det bor 1500 personer. Det förorenade dricksvattnet har bara spridits in i bostadsområdet. Dricksvattenproducenten rekommenderar de boende i området att koka dricksvattnet. I rapporteringen anges 1500.

Exempel 2

Vid en läcka på en distributionsanläggning förorenar avloppsvatten dricksvattnet. En hel stad med 25 000 invånare påverkas. Kokningsrekommendation utfärdas för hela staden. Efter 14 dygn kan kokningsrekommendationen begränsas så att den bara gäller 10 000 invånare och efter ytterligare 14 dygn kan kokningsrekommendationen begränsas till 5 000 invånare. Dessa 5000 har kokningsrekommendation i ytterligare 6 dygn. Den totala tiden för kokningsrekommendationen var 34 dygn. Antalet berörda beräknas då som ett genomsnitt för hela kokningsperioden.

Genomsnittet beräknas enligt följande:

$((14 \text{ dygn} \times 25\,000 = 350\,000) + (14 \text{ dygn} \times 10\,000 = 140\,000) + (6 \text{ dygn} \times 5000 = 30\,000)) / 34 = 15\,294$, vilket avrundas till 15 300.